

"Kur'ân Fâtiha'da, Fâtiha dahi Besmelede münderiç olduğuna ehl-i keşif müttefiktirler." cümlesini izah eder misiniz?

Bu gibi tefsirlere işarî veya tasavvufî tefsirler denilir ki, bu sadece bir lafız ve cümleden ibaret değildir. Maneviyatı ve kalbi inkişaf etmiş velayet sahibi âlimler, Kur'an harflerinden böyle derin ve sırlı keşifler yapmışlardır. Bilhassa İbn-i Arabî bu sahada şöhretlidir. Nitekim Risale-i Nurlarda da bu mânâ kısmen tezahür etmektedir "Na'budü"deki nun harfinden üç sahifelik tefsirin yapılması buna güzel bir misaldir.

Fatiha suresi Kur'an-ı Kerim tarafından "Seb'û'l-mesani" olarak vasıflandırılmıştır. Ayette bu husus şu şekilde tarif edilmiştir;

"Şu kesin ki biz sana Seb-i mesânî ile şu yüce Kur'ân'ı verdik." (*Hicr Suresi, 15/87*)

Müfessirler "*Seb'û'l-mesani*" ile kast edilenin "*Fatiha Sûresi*" olduğunda ittifak etmişlerdir. Bu ifadeden şu da anlaşılıyor ki, Fatiha Sûresi Kur'an-ı Kerim'in bir hülasası ve çekirdeği mesabesindedir. Kur'an-ı Kerim'in umumu Fatiha Sûresinin bir açılımı ve tefsiri gibidir.

Kur'an-ı Kerimdeki bütün mevzular Fatiha'da çekirdek manasında mevcuttur. Şöyle ki, Kur'an Allah'tan, esmâ ve sıfatlarından bahsetmektedir. Allah, Rahmân ve Rahîm isimleri bu manayı ifade eder. Kur'anın üçte birisi ahiretten bahsetmektedir. Malikiyevmiddin bu manayı ders verir. Kur'andaki bütün ibadet ve dua ayetleri "iyya ke na'büde ve iyya ke nestein"de saklıdır. Peygamberlerden, sıdıklardan, şüheda ve salihlerden bahseden bütün kıssalar da fatihada mücmel olarak mevcuttur. Mağdub ve dallin fırkalarından söz eden bütün ayetler de yine fatihada çekirdek kabilinden yer almışlardır. Böyle kıymetli bir surenin çokça okunması da bu sırdan dolaydır.

Fatiha Sûresi nasıl ki, Kur'an-ı Kerim'in bir fihristi bir hülasasıdır; aynı şekilde "besmele" de Fatiha suresinin, dolayısı ile de Kur'an'ın bir fihristi ve hülasası gibidir. Besmele içindeki Allah, Rahman ve Rahim isimleri, Allah'ın bütün cemal, kemal isim ve sıfatlarını cem' eden geniş bir sadef gibi olmasından dolayı, bir cihetle bütün Kur'an'ın açılmamış bir çekirdeği mesabesindedir.

İmam Ali'ye (ra) atfedilen şu söz meseleye güzel bir levhadır: "İlim bir nokta idi, onu cahiller çoğalttı." Tabi bu gibi ince ve latif hakikatleri tam anlamak için kalb ve gönül dünyasının alabildiğine engin ve açık olması iktiza eder.